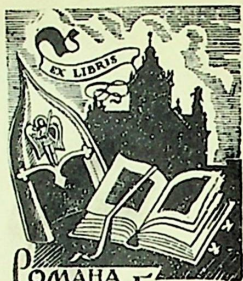

Ігор Качуровський

Романа
Геник
Березовського

ІГОР КАЧУРОВСЬКИЙ

НАД
СВІТЛИМ ДЖЕРЕЛОМ

ПОЕЗІЇ

(1945—1947)

ЗАЛЬЦБУРГ 1948

Видання Спілки Українських Науковців,
Літераторів і Мистців у Зальцбурзі

Обкладинка мист.-маляра Ю. Петрівського
Наклад 500 примірників

Літературний редактор Б. Олександрів
Друкарня Видавництва „Нові Дні“ в Зальцбурзі

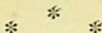
В Ч О Р А

* * *

Хтось махнув йому білою хусткою
І непрохані сльози вітер.
Рідна хата лишилась пустою,
Голосив на подвір'ї вітер.

Він пішов... А душа неприкаяна
Крил шукає летіти додому.
Там лихе щось тепер за хазяїна,
Господарство веде по-чудному:

Вікна вибило, стріху скинуло,
Посадило сову на комин
І про те, що так марно згнуло,
Не лишило нічого на спомин.

Смеркалося. Я проминув село
І далі йшов через поля порожні.
Мені не зустрічались подорожні,
І навіть верб над шляхом не було.
І смерклося. Дощу холодні ігли
Приносив вітер іноді здаля.
Стара стерня й чорніюча рілля
В похмурій нерухомості застигли;
І відзивався болем кожен крок,
І раптом на дорогу, на пісок,
Лягли якісь блідого світла смуги.
Я озирнувся — місяця нема,
Нема й вогнів. Над полем мертва мжичка.
І губиться дороги мокра стрічка
Там, де злились землі і неба тьма.
І я відчув якусь глуху тривогу,
Бо зрозумів, що світло це — в мені,
Що це лише в очах моїх боги
Освітлюють загублену дорогу.
І знову йшов крізь повільну темноту
І далі піс мою печаль і втому
По полі незнайомому, пустому,
В незнані і небачені світи.
А духи ночі з вітром голосили,
І заступала дощова імла
Страшне те сяйво, що мені дала
Остання іскра гаснучої сили.

* * *

Вітер листя шуриє додолу,
І з опалого листу
На поляну холодну і голу
Стелить ковдру барвисту.
В н лежить біля кореня дуба,
Бандурист безталанний.
Застигаючи, з сивого чуба
Ллється струмінь багрянний.
Сиза хмара з-за обрію суне,
Віє подихом бурі.
Жовте листя чвіляє за струни
На розбитій бандурі.

* * *

„О земле руская, а ти уже
за шоломенем еси“.
(„Слово“).

Останній сніг розтанув на полях.
По-під ногами хлюпає грязюка;
Ідеш собі — і в'ється довгий шлях,
Немов гадюка.

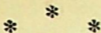
Про що журитись? Все твоє майно —
Стара валізка на чужому возі.
Ти все лишив, або згубив давно
Десь на дорозі.

Скриплять колеса повної гарби;
Все далі, далі рухається валка.
Важка дорога: то якісь горби,
То мокра балка.

Кобила сіно крадькома скубе
З чужої фіри — і мина калюжі.
Що буде потім, що чека тебе —
Тобі байдуже.

Нема думок, завмерли почуття,
І на душі холодна порожнеча.
Здається, ніби все твоє життя —
Це тільки втеча.

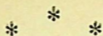
Задивишся на луки, на ліси...
Чогось зрадієш, що побачив бузька...
А ти вже за шоломенем еси,
О земле руська.

Що вже думати? — Ми оточені.
 Те, що буде, прийде само.
 Наче винні в якомусь злочині,
 Ми біліємо і тремтимо.

Добрі коні у нього запряжені,
 Заднірянська дуга і віз.
 Сів і лузає соняшник пряжений,
 Що із дому в „чувалі“ привіз.
 — Що, дідуся? Вмирати мусимо?
 Дочекалися згуби згуб? —
 А у діда під довгими вусами
 Ніби усміх торкнувся губ.
 — Чи ти бачив коли, як жнивваркою
 Голять в серпні у нас поля,
 Коли тужиш за білою хмаркою,
 Що несе холодок здаля?
 На землі від жаги розколини,
 Твої губи порепались теж...
 А ти вийди на поле голене,
 Придивляйся, пильнуй і стеж:
 Де-не-де, як на світ народженвій,
 Над стернею підвівсь колосок,
 Що не зжато його й не пошкоджено
 І не втоптано в сірий пісок.
 Хоч тепера, з гарматним голосом,

Небезпека росте і росте,
Але хтось непідрізаним колосом,
Наше зерно спасе золоте.
Буде смерть підступати, ближчати,
Та немає страху мені:
Все одно їм усіх не знищити,
Не змолоти в своєму млині.
Може, кулі нам груди, як решето,
Посічуть, і поляжемо ми.
Тільки двічі я втік уже, брешете,
І з Архангельська і з Колими!

Коли реве алярм — вони рудого пса
 Ведуть до бомбосховища з кімнати.
 Мовляв, у псові расова краса,
 Бо це створіння півсліпе й кудлате.
 А в вас, жінки, нема нордійських рис,
 І ви даремно вибігли з бараку.
 Ви тільки „ости“. Вас не пустять вниз,
 Куди беруть валізку і собаку.
 У надлюдини палиця в руці,
 Як це й належить справжній надлюдині.
 І він котрусь із вас ударив по щоці
 І верещить, що ви прокляті свині.
 Ви не відходите. Юрбою стоїте
 І намагаєтесь благати і молити:
 Невже вони не зглянуть на те,
 Що хворі ви, що в вас маленькі діти?

В повітрі почина стогнати і густи,
 І срібні хрестики розсипались в блакиті —
 Неначе хтось намалював хрести
 Для тих, що будуть бомбами забиті.

* * *

Ступаю тихо. Пошепки говорю.
І рухаюсь повільно, обережно,
Немов когось боюся налякати,
або збудити.

Знесилений, сідаю біля столу,
Згадати хочу щось давно забуте,
І хилиться поволі голова
На схудлі руки...

Так нишком ходять, так сумують люди,
Коли у хаті рідний їм покійник,
Якого ще не встигли поховати...
Хто нині вмер — не знаю...

Може... може, —
Це сам я — мертвий.

* * *

Прокинулось поле. Ні болю у нього, ні ран.
Чудового ранку над полем повітря прозоре.
Далеко на півдні на обрії тане туман,
А вище туману біліють засніжені гори.
Високі ті гори, осяяні сонцем сніги,
Мереживо біле на синій шовковій хустині.
Могутні бескиди, здається, не мають ваги,
І разом з хмарками у небо підносяться синє.

Чудового ранку, розкішного ранку весни
З нудьгою-журбою дивлюсь на високії гори.
Страшні мої муки — мов чорні провалля вони,
Мов гори кам'яні, велике й важке моє горе.
Дивлюсь я на гори і думка ясніш вплива,
Що лихо-нещастя підіймуть слова легкокрилі.
А я позбираю наоєсні болем слова,
Для муки моєї убрання зітчу сніжнобілі.
В мереживо дивне сплету я страждання і жаль,
Сховаю мій смуток в рожеві ранкові тумани.
І разом з хмарками до неба полине печаль,
І мука пекельна красою надземною стане.

В срібlistім світлі верховини білі,
Каміння неживе.
І котить Інн зеленуваті хвилі,
І місяць в них пливе.
Квітнева ніч. Цвітуть незнані квіти,
Яких немає в нас.
І хочеться душею відпочити
В благословенний час.
Мабуть, тепер на нашій Україні
Черемуха цвіте.
Під тінню верб ставки-озера сині,
Латаття золоте,
Конвалія, неначе срібний келих,
Блищить вином роси.
Чого ж мені шукати в сірих скелях,
Якої ще краси?
Але люблю Альпійські верховини
В блакитній далині,
Зелені, теплі, місячні долини
І квіти чарівні.
Лякує душу, сточену іржою,
Тирольська ніч ясна.
Краса не є своєю чи чужою —
Вона лише одна.

ВОЛОШКОВИЙ ВІНОК

* * *

Ранку ясного
В полі блукаю чужому.
З поля чужого
Думка вертає додому.
Деся, за горами,
Роси блищать на отаві;
Вітер житами
Хвилі жене золотаві;
Хиляться верби,
Щось мов збираючи долі.
Вийти тепер би,
Смуток забути б у полі.
Знову дивитись
На волошки синьозорі —
І загубитись
У золотому просторі.

* * *

Вечоріє. Читати вже темно.
День минув, як і завжди, даремно,
Як і всі мої дні,
Безнадійно-смутні.
Думка хоче вернути минуле,
Розбудити навіки заснуле,
Та в руках воскових
Сил немає живих.
Пригадалося перше кохання,
Наша зустріч — єдина й остаєня,
Бо хвилюючих слів
Я сказати не смів,
А вона була гордо глумлива,
А вона була з другим щаслива,
І з дитячого сна
Насміялась вона.
Знову серце тремтить і тріпоче :
Бачу інше обличчя дівоче,
Те, що сниться мені
І в чужій стороні.
Ця не знала, не думала навітьъ,
Що могла мене болем скривавитьъ.
До сьогодні вона
Так нічого їй не зна.
Ї пригадую ночі забуті —
У хмільній горілчаній отруті.

Ось я плачу вночі
На чіємусь плечі
І дивлюсь в незнайомі зіниці,
І розказую всі таємниці,
Що від друзів своїх
Так суворо беріг.

Тихий вечір синіє надворі,
І думки мої кволі і хворі.
Годі ж думать мені
Про загублені дні.
Бо занадто гіркі мої муки,
Бо занадто слабкі мої руки,
Щоб недолю мою
Подолати в бою.

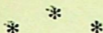
З ЧУЖОГО СЕРЦЯ

До весілля все було готове,
Як жахлива сталась новина:
По селі пішли чутки й розмови,
Що кохає іншого вона.
Десь на місті в них гніздо погане,
Він старий, і жінка й діти є,
А до нього сходяться цигани
І вона горілку з ними п'є.
І тепер, за тиждень до весілля,
Там гуляє, п'яна і брудна,
Бо ж вона якесь гадюче зілля,
А не квітка ніжно-запашна.
... Наречена — і брудкі цигани...
Думка їх з'єднати не могла...
Як вона мені в обличчя гляне,
Повернувшись знову до села?
І коли розкажуть їй дівчата,
Що тепер мені відомо все,
Як вона, та зрадниця проклята,
Гордість збереже і пронесе?
Хай не жде від мене привітання,
Хай до міста йде. Щаслива путь!
Впало, вмерло, згинуло кохання
І в душі буяє чорна лють.
Ось приходять, гомонять сусіди:
Повернулась, вдома другий день,

Завтра вранці знов до нього їде,
Має гроші і співа пісень.
Хоч було на вулиці болото,
І тумани з хмарами сплелись,
Та чомусь я вийшов за ворота
І пішов, задуманий, кудись.
Раптом бачу: в новому убранні,
Без дівчат, сама, іде вона,
Я не даром їй віддав кохання,
Бо вона і справді чарівна.
Ми зустрілись, слова не сказавши,
Хижу лоть сховав я в глибині.
А вона спокійно, так як завше,
Зупинила погляд на мені.
З почуттям страшної перемоги
Дивиться — неначе душу п'є.
І зламала й кинула під ноги
Щастя, волю, все життя моє.

* * *

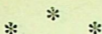
Глибина. І дно злотопіщане.
І вода прозора, наче скло.
Берегами, там, де сіно в'яне,
Ти ідеш купатись за село.
Роздивись: ніде нема нікого,
Все спокійно, любо навкруги,
Сонна тиша, замість вартового,
Стереже зелені береги.
За тобою тільки явір стежить
Та рогіз, похилений в воді.
І повільно, скинувши одержу,
Ти заходиш в воду... І тоді
З гущини рясного верболозу
Я раптово випливу в човні.
Крикнеш ти мені якусь погрозу,
Побажаєш всіх чортів мені.
Будеш ти розгнівана й сувора,
Але в гніві я впізнаю — сміх.
... А на дні — вода така прозора —
Я побачу пальці білих ніг.

У село до нас якогось року
 Довго не приходила весна.
 Зиму снігов'їну і жорстоку
 Лиш сльота змізла навісна.
 Вітер віяв з півночі й зі сходу,
 І дощі не шкодували сліз.
 Не цвіли, чекали на погоду
 Навіть вільха, навіть верболіз.
 Та нарешті — півдня буйний подих,
 І — з кінцем звитяженого зла —
 Розлилась по землях і по водах
 Світла повінь сонця і тепла.
 Від фіялок, пролісків, конвалій
 Заясніло в хащі лісовій.
 А весна весела далі й далі
 Розгортала сонячний сувій.
 Це була якась квітчаста злива,
 Ще ніким не знана на віку:
 Розцвіли черемха, вишня, слива
 З яблуняли разом у садку.
 Кілька днів — і вже цвітуть калини,
 Кілька днів — і вже бузок цвіте.
 Аромат п'янкий до сонця лине,
 І п'яніє сонце золоте.

Ця весна, як і колишні весни,
 Відійшла в неповоротну путь.

Про цвітіння пізно і чудесно
Тільки пам'ять люди бережуть.
Знов черешням, вільхам і калинам
Снігові, морозні сняться сни...
Чи ж прийдеться, краю мій, коли нам
Дочекатись пізньої весни?

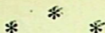
О, я знаю мінливість твою,
 Непостійність химерної вдачі.
 По-за жартами біль впізнаю —
 Так, мов скрипка — сміється і плаче.

Я лісами іду в самоті;
 Розцвітає акація біла,
 І складаються квіти густі
 В блідій обрис дівочого тіла.

Ніби перса твої обвила
 Півпрозора сріблиста тканина.
 На чолі твоїм — смутку імла,
 А в очах чистота голубина.

Ще хвилина — притомню я.
 Самота непорушна навколо,
 Лише сіра плазує змія
 Під столітнього вня забороло.

І дивлюсь я, дивлюсь на змію,
 На її елястичну рухливість:
 ...О, я знаю химерність твою,
 Непостійність, зрадливість.

Забрано від тебе сонячні надії,
Все, що мав ти — більше не твоє.
Вже твоїм багатством інший володіє,
А у тебе тільки посох є.

Бачиш? — хтось далеко ніби просо поле —
Не твої це мати і сестра.
Це вже не для тебе на широке поле
Прохолода віє з за Дніпра.

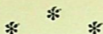
Інший косить сіно ранком біля ставу,
Вільно дише пахощами трав,
Хтось чужий цілує дівчину чорняву,
Що колись її ти цілував.

А коли на землю срібний присмерк ляже,
Місяць їм світитиме в гаю...
Тільки їй ніколи інший не докаже
Казку недоказану твою.

Колись над ставом, в гущині,
 Росла берізка білокора.
 І в ній подобалась мені
 Дівоча ніжність і покора.
 Навколо верби розрослись,
 Мов стерегли її задуму.
 До неї я спішив колись
 В хвилини радості і суму.
 І так минулої пори
 Біля стрункої полонянки
 Я зустрічав мої світанки,
 Або проводив вечори.

І знов в блуканні чужиною
 Ідуть вигнанницькі літа.
 А думка, думка все літа
 По-над мою стороною.
 І темінь слухає німу,
 І придивляється в тривозі:
 Чи там зіталося кому
 Мене зустріти на порозі?
 Чи ще не висох синій стар,
 Де тонуть тіні з осокору?
 Чи хто, буває, не зрубав
 Мою берізку білокору?

Чи ж правда це, що нас колись нестане?
Адже й тоді лишиться все, як зараз:
На озері сліпучо-білій парус
Пливтиме вдаль крізь сонячні тумани.
Цвістимуть вечорами матіоли
Серед солодкого, п'яного чаду,
І місяць синім променем проколе
Верхи берез в кінці старого саду.
А вранці буде росяно в діброві,
І йтиме полем дівчина незнана,
І так, як ти колись, моя кохана,
Вона вінки плестиме волошкові.

D H V A N I

* * *

„Чему бы жизнь нас ни учила“.
(Гютчев).

Хай грози нещадні
Шумлять навкруги —
Грозі непідвладні
Ще є береги.
В руїнах, в уламках,
Де тиша німа,
В покинутих замках,
Де вічність дрима,
Не знаючи смерти,
Що їх обмина,
Існують нестерті
Святі шельмена.
І в моря кишинні,
І в сяйві зорі
Ще світять незмінні
Скрижалі старі.
Ще є потойбічні,
Прекрасні світи,
І брами одвічні
Ще можна знайти.

* * *

Мовчазними шляхами
Ти пройшов без щита і меча.
Ти стоїш біля брами,
Від якої не маєш ключа.
Крізь зачинені ґрати
Зазираєш в сади голубі,
Будеш стукати, ждати,
І ніхто не відчинить тобі.

А в далеких просторах,
Одинокий, забутий, як ти,
Там, де попіл і порох
Закривають шляхи до мети,
З золотими ключами
Хтось даремно блукає в імлі,
Потаємної брами
Не знаходить ніде на землі.

НОВА ДОБА

За старе, за прекрасне!
(М. Б.)

Нова доба стира сліди карбовані.
Старих культур на вежах і на банях.
На вулиці — дівчата розмальовані,
Широкоплечі, в чоловічих штанях.
Біля кіно — юрбу не в силі стримати.
Два поліцаї ввічливо-брутальні.
І бачиш все, коли проходиш мимо ти
Під вигук джазу з темної їдальні.

А ти ідеш, де брами вічного,
Де інший світ для слуху і для зору,
Туди, де профіль велетня готичного,
Прекрасного і древнього собору.
В шпилях і вежах сили духа втілені,
Незмінні в дооколишньому русі.
А в храмі пусто. Над книжками схилені
Лише самотні дві чи три бабусі.

Чи чуєш? Над глибинами бездонними
Органу звуки піднялись і впали.
Маленький, під могутніми колонами,
Ти любиш слухать, як дзвенять хорали.
Та не здолати звуками безсилим
Страшної пустки, що панує в храмі,

Мара руїн силиться над кадилами,
І запах тління чути в тим'ямі.
Вже доторкнувся до шпилья високого
Над світлим храмом чорний подих смерти.
Чи ж стане сил у тебе, самотнього,
Скарбницю духа в чужині підперти?
Адже тоді, як від чумної повені
Загинули твої святині власні,
В ту ж мить в твоїй дуні збудовані,
Постали храми світлі і прекрасні.
Чи ж знає хто, що без твоєї участі
Ніщо не зможе врятувати храму?
Ти — мист через безодню неминучості,
Ти — той ключар, який пильнує браму.

А час іде. І палець приреченості,
Торкається до кожної святині,
І під гнилими плямами буденності
Зникає все, що вічним зветься пині.
Нова доба стирає сліди карбовані
Старих культур на злotosейнних гранях.
На вулиці — дівчата розмальовані,
Бридли дівчата в чоловічих штанах.

* * *

Я не знайшов своїх доріг
 В таємне й незнайоме.
 Все те, що я сказати міг,
 Уже було відоме.
 Я говорив в вечірній час,
 Що це останнє сльиво —
 Прощальний промінь ще не згас,
 Але вмирає зайво ;
 Що вся мінливість ясених фарб
 Віщує ніч ворожу,
 Що треба, як священний скарб,
 Сховати іскру Божу.
 Та вас, слова мої старі,
 Ніхто не чув навколо.
 А світло тануло вгорі,
 Зникаючи, хололо.
 Згорів на небі синій шовк
 І попеліє тьмяно.
 Занадто пізно я прийшов —
 Чи то занадто рано ?..

ПОЕТ

На порозі великої ночі,
Що, як море, до нас підплива,
Він карбує слова
Неповторні, натхненні, пророчі.

Він карбує і кида на хвилі,
І далеко над гривами хвиль
Його смуток і біль
Ніби чайки проносяться білі.

І зникають одне-по-одному
Ті слова — нерозгадані сни.
Може тонуть вони?
Може, тануть в тумані нічному?

Але все ж він надіятись хоче,
Що не згинуть вони, не умруть,
Що колись їх зберуть
Десь, по той бік великої ночі!

НАД СВІТЛИМ ДЖЕРЕЛОМ

* * *

Соснам сон сумний сьогодні сниться.
Жовтим листям стежку замело.
Висихає лісова криниця,
Зникає світле джерело.
Глибше, далі мусимо копати
Десь під дубом чи трухлявим пнем,
Поки сталлю гострої лопати
Потаємну жилу перетнем.
І тоді прорветься на свободу
Хтось підземний струменем брудним,
І пізніш ми будем пити воду,
На коліна ставши перед ним.

О, невже бажать нової рани,
Скручених і перетятих жил,
Щоб із серця вирвався багряний
Свіжий струмінь

світлих творчих сил?

Там, де спить в рожевому полоні
Повний квітів, незабутній сад,
Де троянди білі і червоні
І ясмінів ніжний аромат,
Де веселка розцвітає в росах,
Де хмаринки, як прозорий дим —
Тільки посох, мій дорожній посох,
Зіставався чорним і сухим.

А тепер іду я крізь пустині.
Далина безлюдна і німа,
І ніде переді мною нині
Ні билинки свіжої нема.
Навкруги піски непереможні,
Жовте коло, мертве і пусте.
Тільки посох, посох мій дорожній
Голубими квітами цвіте.

* * *

Як це добре, що ти не зі мною,
Що, згадавши минуле, я можу
Уявляти тебе неземною,
В тобі іскру знаходити Божу.

Зрідка бачились ми вечорами;
Майже зовсім тебе я не знаю.
Бо так скоро пройшли поміж нами
Сиві хвилі старого Дунаю.

Ти лишилася десь за рікою.
Я віддався вогню й буревію.
Чи ж була ти насправді такою,
Як про тебе закохано мрію?

Як це добре, що ти не зі мною,
Що, згадавши про постать дівочу,
Я маляю її неземною,
Уявляю такою, як хочу.

В ЧОВНІ

Очеретом густим
 Я на той бік до тебе пливу.
 І слідкую за тим,
 Як купаються зорі в ставу.
 Мов забуте давно,
 Линуть хмарки прозоро-бліді.
 Золоте полотно —
 Стелить місяць на тихій воді.
 Гомін стих і завмер.
 Лише ллються дівочі пісні.
 Мабуть пізно тепер —
 Ти не вийдеш назустріч мені.
 Очеретів стіна
 Обступає човна звідусіль.
 Самота. Тишина.
 І грудей не роз'ятрює біль.
 Бо, можливо, мені
 Ти сподобалась тільки тому,
 Що до тебе в човні
 Так чудово пливти одному.
 Верболози густі
 Мрійним шелестом кличуть туди,
 Де стежки золоті
 Мерехтять на поверхні води.
 Вітер з поля несе
 Щось ласкаве, дзвінке, молоде.
 Я люблю над усе
 Лише шлях, що до тебе веде.

Чи то минуле в згадці-спомині
Прекрасним бачиться мені?
Чи то майбутнє сіє промені
У нерозгаданому сні?
Я в царство снів за мрії хвилюю,
Як заворожений, іду.
Іду шукати білу лілію,
Що квітне в місячнім саду.
Там сплять дерева очаровані
Над сінню сонної ріки...
... Неначе губи неціловані —
Її прозорі пелюстки.
І неземними ароматами
Вона повітря напува.
І килимами незім'ятими
Шовкова стелиться трава.
І, мов струмок на чорнім камені,
Мені шепоче самота
Про сили духа ненадламані
І неціловані уста.
Я спотикаюсь, я безсилюю
І далі, стемлений, іду.
Бо я кохаю білу лілію,
Що квітне в місячнім саду.

НАД ОЗЕРОМ

Сині гори соснами вкриті,
 А під ними темінь озера.
 Ходить вечір полем блакиті,
 Світлі зорі сіє, мов зерна:
 Я сьогодні бачу так радо
 Над собою небо безхмарне,
 А в долині — синє свічадо,
 Завжди синє, завжди примарне.
 І люблю я сонну дзеркальність
 Цю відсутність руху і шуму,
 Безтурботність і безпечальність
 І глибоку мрійну задуму.
 Поруч мене в темінь свічада
 На безодню з вогкою сянню
 Блідий образ в озеро пада
 Дорогою світлою тінню.
 Я ж бо знаю: пусто в алеї,
 Непорушність, суокій на схилі;
 Вже закрились срібні лілеї,
 Вже заснули лебеді білі.
 Я ж бо знаю: поруч зі мною
 Лише вечір, тиша і літо.
 Не існує над глибиною
 Те, що нею ніби відбито.
 Білу постать час не поверне —
 Чи не зможе, чи не захоче.
 Все це мрії, привид озерний,
 Світла казка темної ночі.

ОЖАСЕН

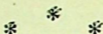
Присвячую Б. Я.

Хмурі вежі і мури грізні,
Де незбуджена спить давнина.
Ось і щілина в темній стіні,
Що крізь неї тікала вона.

Ти вдивляючись в древні знаки,
Поринаєш в забуті часи,
І на мить повертають віки
Віщу казку любови її краси.

І здається, що вийде вілан,
У якого питатимеш ти,
Як до неї дорогу знайти
Серед росяних піль і полян.

І здається: за смутком алей —
Білих квітів пахучий замет,
І в альтанці з троянд і лілей
Дожидає тебе Ніколет.

Які глухі, які страшні місця.
То жовтий мох, то карлуваті сосни,
Одноманітні скелі без кінця,
І раптом — серця завмирання млосне;
Як глянеш вділ, або як з-під ноги
Покотиться якийсь важкий уламок
Туди, де місто і ляльковий замок
І пінного потоку береги.
Шукаючи для ніг надійні східці,
Міркуюєш: де ж гірська краса?
І підіймались ми під небеса
Хіба на те, щоб звідси вниз дивиться?
А там, внизу, долина осяйна,
Казкове царство для очей розкрите....
Все те, що на красу перетворити.
Лиш ти умієш, далина.

ОСІННІ СЕПТИНИ

Минала осінь. Ранки на селі
 Були безхмарні, свіжі і прозорі.
 На озері, на голубому склі,
 Різьбилися в ліловій півімлі
 Ліси в багряно-жовтому уборі,
 І покривало тонко рунь і ринь
 Мереживо сріблених павутинь.

І ми при першій сонячній промінні
 Любили йти, не знаючи куди,
 Через поля, задумані, осінні,
 Де на іскристім, легкім павутинні,
 Мов ланцюжок, лишалися сліди,
 Де, під зітхання вітру тиховійне,
 Не снились нам іще ніякі війни.

І досьогодні бачиться мені
 Чудова осінь, смутком не сповита;
 На сонних травах росяні вогні
 І райдуга на золотій стерні,
 На павутинні бабиного літа.
 Щасливий час блукання без доріг,
 Коли веселка стелиться до піг.

О К Р Е М І П О Е З І Ї

Нам, що губили над книжками дні,
 Забувши — осінь чи весна надворі,
 І в кожному прочитаному творі
 Шукали перлів на глибокім дні,
 Нам, що не зникли жити без мікстури,
 І мали як не грип, то бронхіт, —
 Вони принесли, ідучи на схід,
 Правдивий світоч вищої культури.
 Мені відразу стало це ясним,
 Ще відтоді, як їх пізнав я вперше,
 Коли вони, Тургенева подерши,
 В печі розпалювали ним.
 І полум'ям якогось фоліянта
 Освітлюючи темний кабінет,
 Ламали на тріски сухий багет
 З портретів Байрона і Канта.

* * *

М. Б.

Серед чорних доріг
Моє серце розбилося.
Майже все розгубилося,
Що я в ньому беріг.
Тільки сяють мені
Над крихкими надіями
І над згаслими мріями
Твої очі сумні.
Тільки слово твоє
В чаді віхоли н'яної
І в обіймах коханої
Забуття не дає.
Дико мчить каламуть
В колі виру невпинного.
Та про тебе, єдиного,
Я не можу забути.

Хай горять вечори
Золотими пожежами
За блакитними вежами
Снігової гори.
Хай життя розцвіта
Над лапами безкраїми
Й лебединими зграями
Пропливають літа;
Хай побачу я путь
До вінця сріблокринного —
Та про тебе, єдиного,
Я не зможу забути.

* * *

Борисові Ол.

Вона проходить в світлому одінні,
Серпанком чар її чоло повите.

І нащо їй твої пісні осінні?

І нащо їй твої останні квіти?

А може лише твір твоєї мрії
Ця дівчина, незаймана і чиста,
З чийх очей крізь довгі темні вії
Зорить душа прозоро-промениста?

Ти думаш: єдина крапля бруду,
Єдина пляма на її одежі —
І я пірву тонких тенет мережі,
Але чи стану вільним? Чи забуду?

Й чув колись про двох дітей-сиріт
Стару легенду Різдяної ночі.

Вони стоять біля чужих воріт,
Але ніхто відкрити їм не хоче.
І видно їм в освітленім вікні
Гостей безжурних, всміхнених, багаті,
Ніч під Різдво...

У всіх велике свято,
Лише вони самотні і смутні.
І діти йдуть. І чують скрізь те саме:
Веселих шумів повен кожен дім,
Й суворими, жорстокими словами
Втікати геть велють льокаї їм.
Вони минають вулицю знайому,
Де світлі вікна і пухнатий сніг.
І холод підбирається до них,
І бракне сил перебороти втому.
І ось вогнів немає вже піде,
Лиш паркани та вогкий килим мряки.
Десь в темноті загавкали собаки,
Тепліше стало. Більш і сніг не йде.
Відчинені на них чекають двері.
Біля порогу спить якесь ягня.
Ніхто їх не питає й не спиня.
Підходять ближче — і вони в печері.

В звичайних яслах, в світлій глибині,
Лежить Дитя. Над ним схилилась Мати,
А на сторожі — янголи ясні.
І тихо сяють променисті шати.
І чудо розуміючи святе,
Впізнавши риси Матері і Сина,
В куточку поставали на коліна
І дякували Богові за те,
За те Його благословляли діти,
Що гнали їх всю ніч мороз і сніг,
І що ніхто в цілому місті їх
До себе в хату не хотів пустити.

* * *

З вікна я бачу чорне пасмо гір,
Угадую грізні ворожі скелі...
Десь в висоті, здається, поміж зір —
Вогні в готелі.

Тунелями іде залізна путь,
Перекида мости через долини.
І струмені заковані ревуть
Про міць людини.

А там, у нас, де вітру вільний спів
І жита шелестіння потаємне —
Перед безмежжям золотих степів —
Усе нікчемне.

Хмар не спиняють мури кам'яні,
Повільно в'ється степова дорога,
І тихі-тихі чуються пісні
Про велич Бога.

SEEBACH

Сиві хмари проходять отарами,
 Ясне небо синіє між хмарами,
 Як бездонна криниця.
 Дише нива пахучими чарами,
 Золотіє пшениця.

Ситий бауер жнив дожидається,
 Смокче люльку свою, приглядається,
 Походжаючи полем :
 — Може лихо яке підкрадається
 Ауслендером голим ?

Думка тягнеться стрічкою сірою.
 Не пройнявсь він чужою зневірою,
 Жахом смерти, війною.
 І штанята вилискують шкірою
 Невимовно брудною.

Щоб зробити на диво родючими
 Ці поляни з камінними кручами
 Для обранця-народу,
 За дротами вмирали колючими
 Унтерменші зі сходу.

Скільки смертю в уста поціловано ?
 І в безхрестих могилах поховано
 Скільки тих, що спочили ?

Навіть трупів тоді не раховано,
Бо було понад сили.

А тепер кладовище пооране
Розрівняли, розпростали борони
Під пшеницю і жито.
Мов нікого без хліба не морено
І дрючками не бито.

В битвах піль нічиїх не толочено,
Моря крові ніколи не точено —
Все це наклеп чужинців.
Не було велетенського злочину,
І немає злочинців.

Сунуть хмари отарами сивими,
Прислухається вітер над нивами,
Що їм мариться-сниться.
І гойдає шовковими гривами,
Золотіє пшениця.

РОЗМОВА В ЗАЛЬЦБУРЗІ

Року Божого 477...

Під тягарем камінної плити
Лежить ваш князь, забитий нашим князем.
А князь ваш був таким самим, як ти,
Кретином тупомордо-кривов'язим.

Тоді, можливо, предок мій, рутен,
Проходив тут як воїн Одоакра.
Хай буде він вовік благословен,
Хай славиться ним счинена масакра!

Бо слава тим, хто вам загибель ніс,
Топтав поля, забруднював криниці
І, спершися на переможний спис,
Плював твоєму предкові в зиниці.

ПАМ'ЯТІ Ю. КЛ.

Коли він читав, його зір пламенів
Вогнями холодної криці
І нам розкривались в тремтінні вогнів
Духовости світлі криниці.
Ми знали: несила між нас ні один
Нести його слово могутнє.
Для нас він — як стяг на вершині вершин,
Для нас він — як брама в майбутнє.

Коли він скінчив — опустів його зір,
І щось надійшло невідоме.
І сяйво крицевих розтануло зір
В безодні найглибшої втоми.
Тоді лиш пізнав я ціну його слів,
Побачив жертвности міру:
Він душу свою на вогні спопелив,
Віддавши за нас на офіру.

М О Є І Н Е М О Є

КЕТ

(З Сафонова)

Спить. Уста напіввідкрила.
Тихше. Підійду.
Спочива голубка мила
На траві в саду.

Нерухомість. Безгоміння.
Синя височінь.
І в мереживо з промінням
Поспліталась тінь.

Сплять троянди серед тиші
І чудових мрій.
Як кохана рівно дише!
Як тут гарно їй!

Поцілую! Не проснеться.
Кет! Люблю, люблю...
— Ой! — Підскочила й сміється:
— Думаєте, сплю?

ГОВОРИТИ НЕ БУДЕМ...

(З Ф. Сологуба)

Говорити не будем. Слова
І лукаві й холодні,
Як минулого тінь нежива,
Як тумани безодні.

Називати не треба. Повір:
Натякне і без слова
Твій подібний до блискавки зір,
Чи усмішка ранкова.

Ніби промінь освітить мене,
Все тоді зрозумію.
Але те, що на мить спалахне,
Я назвати не вмію.

ЗІРКУ ТУ...

(З Ів. Буніна)

Зірку ту, що гоїдалась на темній воді,
Під кущем верболозу в забутім саду,
Ясний вогник, що блимав до ранку в ставку —
Я на небі ніколи тепер не знайду.

В те село, де минали літа молоді,
Де я нишком складав мої перші пісні,
Де плекав я на щастя надію палку —
Не вернутись ніколи, ніколи мені.

МУШКЕТ

З Ів. Буніна

(Вільний переклад)

Бачив сон Мушкет.

Приазівське бачив він поділля,
 По балках — червоний очерет,
 В бур'янах — списів іржавих кілля.

Чорт скрутив в джгути,
 Засушив в крові чуби козачі.
 Гей, Мушкете, що ж подіяв ти?
 Де проспав-прогаяв дні гарячі?

Вже, тебе ждучи,
 Твій хрещений брат умер в полоні.
 І Мушкет прокинувся вночі,
 Вірну шаблю стиснули долоні.

Не збудив малят,
 Тихо встав, щоб жінка не почувла,
 І пішов туди, де згинув брат,
 У Туреччину, до Істамбула.

І зрубав султан
 Голову Мушкета сивочубу,
 Й голова, закинута в Лимап,
 Попливла на Україну любу.

І дивилась ввись,
 І почулись їй слова Господні:
 — „Не тужи, Мушкете, не журись —
 Поруч мене будеш ти сьогодні“.

ВІДОЗВА ДО ПСІВ

З Юліана Тувіма

(Скорочено)

Ви, пси варшавські, в день відплати
 Теж свій обов'язок сповніте:
 Усі зберітеся й підіте
 Помститись за собачі втрати.
 За псів, що бомби їх порвали;
 Або заєпали руїни,
 За смерть щенят, які в підвалі
 Ще бавились на дні корзини.
 За безнадію, за розлуку,
 За тих, що під розбитим домом
 Над паном вили нерухошим,
 Холодну дряпаючи руку.
 За тебе, безпритульна зграє,
 За псів, покинутих в квартирах,
 За тих, яких тримає віра,
 Що верне пан, бо неє чекає.

За всі страждання і недолі,
 І власні, й тих, що вас любили,
 Йдучи крізь пустки і могили,
 Збирайтеся на Псячій Полі!
 З пащек почне хай піна крапать,
 Услід, задихані, скажені!
 Услід, як з Польщі будуть дряпать,

Тримаючи лиш поли в жмені!
Вигострюйте об цеглу ікли,
Щоб людську кість трощити звикли!
А як допадеться — не збочте,
До горла їм, до горла скочте —
Зубами в тіло вгризтись, шарпнуть,
Щоб він не здужав, гицель, харкнуть!
До горла, вовче! Пазурями
Їм в очі, щоб і не моргнули!
І ті, що слабші поміж вами,
Хай — месниками за минуле —
Гризуть повалених. А мертвих
Рвуть на кавалки, щоб і мати
Не знала, де шматків шукати,
Бо й нам не довелось пізнати,
Де згинув слід по наших жертвах...

НУ, ЦІЛУЙ...

(З Єсеніна)

Ну, цілуй, цілуй мене,
 Хоч до крові, хоч до болю:
 Об мою холодну волю
 Б'ється серце вогняне.
 Не для нас порожній келих,
 Сум і смуток не для нас.
 Пий, співай серед веселих,
 Ми живемо тільки раз.
 Ясним зором роздивися,
 Бачиш: в темряві, в імлі
 Жовтим круком в'ється місяць;
 Щось шукає на землі.
 Ну, цілуй же! Так я хочу.
 Пісню тлін співа мені.
 Щоб мої клювати очі
 Хтось чекає в вишині.
 Ну то що ж. Зів'яла сила,
 Умирати час наснів.
 До кінця лиш губи милі
 Цілувати б я хотів.
 Щоб крізь сні прозоро-сині
 Ніжну пісню слухав я,
 І в черемух шепотінні
 Було чути: „Я твоя“.
 Щоб кипіла пісня п'яна,
 В чарці світ її не гас.
 Зрозумій, моя кохана:
 Ми живемо тільки раз!

Я ПО ПЕРШОМУ СНІГУ...

(З Єсеніна)

Я по першому снігу бреду.
В серці квіти конвалій цвітуть
Синю зірку в небеснім саду
Засвітив мені вечір у путь.

Я не знаю: то світло, чи тьма,
В борах вітер, чи півень співа.
Може, це на полях не зима,
Лише лебедів стан спочива?

Білий обрій розтанув і щез,
А в крові од морозу вогні.
Так і хочеться груди берез
Притулити до серця мені.

О, веселість засніжених нив
І лісів вечерова імла!
Так би взяв і в обійми схопив
Голих верб соромливі тіла.

ДІМ У МІНСЬКУ

(З Мася Сядньова)

Блакитний, дерев'яний дім!
Моїх найліпших мрій притулок!
Чи й досі ти вікном своїм
В вузенький дивишся завулок?
Чи щастя бережеш, мов клад,
Чи шашель точить твої стіни?
Чи входять в ідилічний сад
Спокою сонячні години?
Скажи мені, скажи мені,
Де нині та, що в сутінь ночі
Молилася своїй весні,
Така... в котрої сині очі?
Чи їй тепер, як і тоді
Все щось печальне, тяжке сниться?
Як проживає молоді
Літа задумана черниця?
Чи по мені свій тихий сум
Вона в очах і досі носить?
І гіркоту і холод дум
Кого вона розвіять просить?
Блакитний дім, плакай свій сон,
Схиляйся у садку до тину.
Ти мрій найбільший пантеон,
В тобі думками я спочину.

В БОЛЮ Й СТРАЖДАННІ...

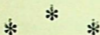
(З Альфонса Петцольда)

В болю й стражданні вродилася ти,
Квітко блакитна, дитя самоти.

Я, самотий, крізь втому без меж
Бачу: для мене ти знову цвітеш.
Вірю: засох би, зів'яв би твій цвіт,
Тільки б почув я любови привіт.
Лише закрита любимим лицем,
Ти б голубим не світилась вінцем.
Але в мій ранній розквітла ти час,
Ніби найкраща з могильних окрас.

В болю й стражданні вродилася ти,
Квітко блакитна, дитя самоти.

С Н І Ж Н І С О Н Е Т И

Всю ніч сяли зорі, аж до ранку.
 А вранці встав туману срібний дим,
 І привидом далеким і блідим
 З'явилося місто з тьмяного серпанку.

А ми не дочекалися світанку.
 Мов дзвін струни, було твоє „ходім“.
 І сніг скрипів на стежці біля ґанку,
 Коли ми тихий валишали дім.

Лягло дихання інеєм на вії,
 На брови і на хусточку твою.
 Міцніючи, ходив мороз в гаю,

І сковані дрімали сніговії.
 І я стрічав привітний погляд твоїй,
 Блискучий зір з-під довгих срібних вії.

* * *

Я помилився. Взяв горою, вище.
Не переліз, а обминув тини.
І вийшов на забуте кладовище
Якраз, коли підходили — вони.

Я впав на сніг, в торішні бур'яни,
Де затишок від кулі і від хвищі.
А неминуче підповзало ближче
Гадюкою з нічної глибини.

Та що я міг зробити сам, без зброї?
В заметах метушились однострої;
Зірвався крик, і пролунав, і стих.

Ось інший крик і постріли зловіщі...
І зрозумів я, що на кладовищі
Товаришів розстрілюють моїх.

* * *

Покрученою стежкою крутою
Вечірня тінь спускалася в долину.
В снігу дерева вийшли на вершину
І стали над стрімкою висотою.

І, стомлене своєю самотою,
Спішило сонце в голубу країну,
І на горі застигло на хвилину
Короною племінно-золотою.

Мов перед сном морозним, срібно-чорним,
Крізь сніжний килим, що окутав віти,
Воно хотіло землю освітити

Промінням неказанно-неповторним.
І синя тінь сиянилася, несміла,
Бо золота корона пламеніла.

* * *

Морозний вітер віяв над полями,
Вогні пожежі відбивались в шибах,
Жила печаль в закинутих садибах,
І на снігу були червоні плями.

Кружляла смерть між хмарами і нами,
І раз-у-раз стрясав будівлі вибух,
І в білім полі залишались ями,
І слався дим по вивернутих скибах.

Я слухав, як воркочуть скоростріли,
Дивився, як далеко з-за могили
Заграва підіймається і гасне.

Дихання смерти відчував шалене
І з хвилюванням думав, що для мене
Найглибший жах ховає щось прекрасне.

* * *

Над містом жах. І день від муки зблід.
Рабів виводять за дроти і ґрати.
І ми йдемо за іншими услід
Зруйновані квартали розбирати.

Ще струмені не починали грати,
Легеньким снігом притрусило лід.
А ти вже босій, мій незнаний брате,
Що в таборах згубив рахунок літ.

Так. Ми в колоні трупів — мов брати.
З тобою поруч мушу я іти
І незабутні згадувати втрати,

І думати, кому скоріш вмирати,
І бачити, як ти ступаєш в сніг
Підолвами червоно-синіх ніг.

* * *

Меначе подих радості і волі,
Крізь листя шум, крізь шелести шовкові
Пливли весною пахощі бузкові
Над сонним містом в сонячнім Тиролі.

І раптом — сніг. На дерева магнолій,
На квіти їх рожевопелюсткові
Сніжинки білі падали поволі,
В узори заплітаючись казкові.

І сніжному дивуючись цвітінню,
Проходив я загубленою тінню,
Понад рікою, парком напівголим,

Де ніжні квіти умирали долі.
І сам проймався тим холодним бодем,
Що відчували пелюстки магнолій.

Сонети з незакінченого циклю

ФЕХНЕР

Він знову бачить. З царства темних чар,
З полону тьми він вийшов на свободу.
Як любить він берез зелену врону,
І неба синь, і білі зграї хмар.

О, бачити! Чи ж це не вищий дар?
Він дивиться в прозору, теплу воду:
Незмірну відчувати насолоду
Сьогодні мусять квіти ненюфар.

І повнота цієї насолоди,
Жива свідомість світлої природи
Передаються до його душі.

А навкруги — сплетіння барв і ліній
І в глибині зеленувато-синій
Відбилісь нерухомі комиші.

ОСКАР УАЙЛЬД

За те, що він до інших школярів
Не намагавсь наблизитись ніколи,
Вони його зпіймали біля школи,
Коли надвечір він самотно брів.

І потягли гуртом за ноги в поле,
На холм стягли, пренесли через рів,
Щіпали і кусали і кололи,
А він нічого їм не говорив.

І ось нарешті запал вщух розбійний.
І він підвівсь, задумано-спокійний:
Ні однієї зморшки поміж брів.

Багрець на небі ще не догорів,
Теплом вечірнім віяло в долині,
І він сказав: „Прекрасний вечір пині“.

СЕРЦЕ ДЗВЕНИТЬ

* * *

В ці ночі глибокі, могильні,
Серця занімали, мов камні.
І тільки хіба божевільні
Ще вірять у сили незламні.

Руками згинаючи ґрати,
Втікають опівночі хворі,
Щоб з чорного неба дістати
Ясні діамантові зорі.

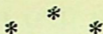
По довгій розпуці безсилля
Я хочу не сну золотого —
Я прошу вогню божевілля,
Як вищої ласки у Бога.

Щоб пута сталеві зірвати,
Завіси залізні роздерти,
Щоб вивести в'язнів за ґрати,
Побачити равок — і вмерти.

ПІСНЯ ПРО ВОЛЮ

Колись, під гарматними стрілами,
Йдучи по кривавому полю,
Мечами своїми вміли ми
Дзвеніти пісню про волю.
Вечірнім пожаром-загравом
Той час догорів навіки.
Від війська, повитого славою,
Лишились сліпі та каліки.
І ось ми пішли з бандурами
Шукати зрадливу долю,
Сміятись над днями похмурими,
Співати пісню про волю.
Будили ми срібними струнами
Народнього гніву хвилі.
Могутніми, гордими, юними,
Ставали старі й безсилі.
А нам відтинали голови,
Чи руки в кайдани кували.
Некуче розтоплене оливе
Зі сміхом в уста вливали.

Німі, оповиті путами,
В обіймах смертного болю,
Вчимось ми серцями скутими
Дзвеніти пісню про волю.

„Кому ти граєш, сліпий сурмаче ?
 Кого збираєш, кличеш до бою ?
 Ти сам у полі, старий козаче,
 Славного війська нема з тобою.
 Ти сам у полі, безвісний друже :
 Одні померли, інші забиті,
 А ті заснули, і їм байдуже —
 Правда і воля і все на світі.
 А ще багато — між ворогами
 Стоять на чатах, завжди готові
 Давити кіньми, бить нагаями,
 Мечі топити у братній крові.
 Як хочеш, друже, згадать минуле,
 Вплити смуток, що тисне груди,
 То грай тихенько, щоб не почувли,
 Щоб не сміялись над нами люди“.

„Я добре знаю, любий юначе,
 Що ми у полі лише з тобою,
 Але ніколи сурма не плаче :
 Вона гукає, кличе до бою.
 Бо там, де мури і чорні ґрати,
 І пильні слуги скрізь насторожі,
 Коли мій виклик почну я грати —
 Проймуться жахом серця ворожі.
 І переможець думати буде,
 Що йдуть за нами великі сили,
 Що схаменулись, проснулись люди,
 Що наша слава встає з могили“.

ГУНИ

Хтось невідомий справляв на землі
Смерти криваве свято.
Ім'я його затонуло в імлі:
„Аттіла“ — значить „тато“.
Стерлися вчинки страшної руки,
Згинув і слід навали.
Тільки й дійшло крізь суворі віки:
Вбійника „татом“ звали.

Знов повертаються темні часи.
Дикі воскресли гунн.
Десь, під руїнами храму краси,
Віщі згубились руни.
Вбійник все далі мечем досяга,
Знову наш край розп'ято,
І поневолені — з-під батога —
Кажуть вождеві „Тато“.

* * *

Ми чули легенди і вірили їм,
 Що з'явиться промінь над краєм моїм.
 Що з'явиться промінь — і морок густий,
 Імлу, що не тане ніколи,
 Мов меч золотий,
 Розколе.

Тепер ми пізнали далекі світи.
 Той промінь нізвідки не може прийти
 Стоїть непорушно похмура тюрма,
 І камери темряви повні.
 Бо світла нема
 Її назовні.

Мов чорні силуети на чорному тлі,
 Ми вперто шукаємо в давній імлі
 Меча, що засвітить нам сяйво ясне,
 Що з каменю викреше племінь,
 Що піч розітне —
 Як промінь !

МИНУЛИХ ЛІТ УТРАЧЕНА МЕТА...

Моїй далекій.

Минулих літ утрачена мета,
 Думки, страждання, образи забуті,
 Мене до вас приводить самота —
 І знову я студентом, в інституті.
 В порожніх залях сонна тишина,
 Зеленуватий приємерк в коридорі.
 Як і тепер, тоді була весна,
 І крізь вікно світили вічні зорі.
 Всі розійшлись, і ми були самі,
 І наше щастя (так мені здавалось)
 То підступало ближче, то ховалось
 Між синіх вікон в сутінки німі.
 Ти говорила щось таке бадьоре,
 І чистий голос радістю бринів,
 І прислухались тихі коридори
 До молодих, до сріблосвучних слів.
 А я хотів — обняти стан дівочий,
 Уста до уст з жагою простягти
 І запитати, подивившись в очі,
 Чи зрозумієш, чи полюбиш ти?
 Від тих часів минули довгі роки,
 Але і нині чується мені,
 Що в цю хвилину пролунали кроки
 У вечерівій синій тишині.
 Хтось важко йшов півтемним коридором,

Замовкла ти — і сталося страшне:
На мене хтось холодним кинув зором —
Це слідчий був, що катував мене.
Він стукає, заходить до профкому,
Яскраве світло впало нам до ніг
З дверей відчинених. А я не міг
Сказати слова. В колі вогняному
Думки кружляли... Дівчина... Любов...
Це все були тепер слова без суті.
Чого йому потрібно в інституті?
Невже це він прийшов по мене знов?
Що думав він — хіба я міг збагнути?
В його грізних, ненависних очах
Для мене був найбільший в світі жах,
Скажена їдь пекельної отрути.
Тюрма, звущання, допити в че-ка
Переді мною в згадці промайнули.
Ні. Не скажу тобі ні про минуле,
Ні що мене в майбутньому чека.
Не мусиш знати про моє кохання,
Я зупиняюсь вчасно на межі.
Нехай умре нездійснене бажання,
І ми повік зістанемось чужі.
Щоб не зробилась ти, як я, сумною,
Щоб світлу радість мала в серці ти,
Прокляття, що нависло наді мною,
Щоб не могло на тебе перейти.

Він скоро вийшов. Нам в обличчя глянув —
Так само, як на допиті колись.
І вже пішов, у сутінку розтанув,
Лише луною кроки розійшлись . . .
. . . Чи чула ти — уважна, ясначоча —
Німий, страшний душі моєї крик ?
Чи бачила, як десь навіки зник
Той привид щастя, що блукав довкола ?

Ми попрощались. Як найглибший біль
Я відчував твої слова бадьорі.
Була весна. Сіяли вічні зорі.
І вогким снігом пахло звідусіль.

ПОМИНАЛЬНА НЕДІЛЯ

Поминального тижня, колись
Лише мертвих живі поминали.

Теплі сльози лились,

Тихі співи лунали.

Але ми пом'янімо — живих,
Що зістались по той бік завіси.

Помолімось за них,

Пригадаймо їх риси,

Попрощаймося з ними ще раз,
Як прощались останньої хвилі,

Бо померли для нас

Наші рідні і милі.

З того світу невільно прийти,
Бо над шляхом — і тайні тенета,

І колючі дроти,

І гранчасті багнети.

Там встановлено мертвий закон,

Там одна — до Сибіру дорога,

Там червоний дракон

Править людям за бога.

Але, може, і там, серед тьми,
Хтось Єдиному молиться Богу,

Хтось там вірить, як ми,

В боротьбу її перемогу!

СЛЬОЗИ

Я не плакав тоді,
 Коли серце стискалось від муки.
 Я сміявся з рознуки
 І умів не коритись біді.
 Без зітхання і сліз
 Проважав я найкращого друга.
 До його виднокруга
 Вітер жалів моїх не доніс.
 Я один між німих,
 Сірих в'язнів некельної ночі
 Кидав катові в очі
 Мій холодний і впевнений сміх.
 І, йдучи в далину
 Від любимої рідної хати,
 Я зумів заховати
 Темний сум за усмішку ясну.
 І тепер в чужині,
 Синіх птахів дороги вивчаю,
 Щоб з безодні відчаю
 Долетіти до сонця мені.
 Мені сниться тепер,
 Що була неможливе — можливим,
 Що живим і щасливим
 Стане край, що в нещасті завмер.
 І тоді полечу —
 Не до сонця — до світлого краю.
 Рідні села виізнаю,
 Надивлюся на них досхочу.
 Привітаю гаї,
 І сади, і поля України...
 Для цієї хвилини
 Зберігаю я сльози мої.

ЕШґОНИ

Вже впало сім вождів
 Бля семи воріт.
 Хтось в море опустил
 Кривавий сонця щит:
 Кривавий день погас
 В безоднях наших душ,
 І сумнів поміж нас
 Вповзає, наче вуж.
 Слизький, лукавий гад,
 Сичить до мене він:
 „Вертай полки назад,
 Не прирікай на згин.
 Не буде слави тим,
 Хто взяв від інших стяг.
 Не йди шляхом чужим,
 Про свій подумай шлях.
 Багато гарних міст
 І неприступних брам.
 Ти переможця хист
 Покажеш ліпше там“.

Ну, що ж. Нехай цвітуть
 Незнані городи.
 Мене ніяка путь
 Не приведе туди.
 Бо перед нами ціль

Чорніє та сама.
Своїх шляхів відціль
Ні в кого з нас нема.
Підійме завтра знов
Щита ясного Феб,
І знов проллється кров
На древні мури Теб.
Червона течія
Обмиє ноги нам,
І, може, згину я
І всі поляжуть там,
Куди нас кличе гнів
І помсти заповіт,
Де впало сім вождів
Біля семи воріт.

* * *

(Пам'яті Ю. Кл.)

Де дзвони гудуть урочисто,
 Де вежа блищить золота —
 Хотів він над брамою міста
 Прибити свого щита.
 Звитяжене Царство Духа
 Прослалось йому до ніг.
 А серце питалося глухо:
 Чи справді ти все переміг?
 О, так, переміг, безумовно.
 Про нього співає дзвін.
 Спокійно і холоднокровно
 Здіймається вгору він.
 Непевна, хитка драбина,
 Скрипіння щаблів крихких...
 Та де ж ті висоти й глибини,
 Щоб він побоявся їх?
 Як сонце, в руці палає
 Тяжкий золочений щит,
 Що буде в безмежне, в безкрас,
 Світити з міських воріт.
 Віднині лишиться до міста
 Одна — під щитом його — путь.
 А вежа блищить промениста,
 А дзвони побідні гудуть.
 Вже з дальніх морів ізгої
 Кермують назад корабель...

І тріснув, зламавсь під ногою
 Останній, найвищий щабель.

З БУДДІЙСЬКИХ ЛЕГЕНД

В країну дику і пусту,
 На північ, між ворожі люди,
 Щоб правду сіяти святу,
 Колись відходив учень Будди.
 І в небезпечну, довгу путь
 Його проводив Сак'я-Муні,
 Дивився щиро в очі юні,
 Казає останнє „не забудь“.
 Слова великого Сідгарті
 Звучали кротко в тишині:
 — „А що, як в дальній стороні
 Тебе зустрінуть глум і жарти?
 Якщо глибоких слів твоїх
 Не зрозуміють дикі орди,
 І знайдеш ти образи, сміх,
 Або високомірство горде?“
 — „Нехай звучить жорстокий сміх,
 Нехай вони неславлять Будду.
 Я все ж молитимусь за них
 І далі їх навчати буду“.
 — „А що, як в серці дикунів
 Слова найвищої любови
 Розбудять негасимий гнів
 І прагнення твоєї крові?“
 — „Я лютий біль прийму від них
 Бо він не гірший слів огуди.

І разом з болем ран моїх
Нестиму далі слово Будди“.
— „Але якщо тебе уб'ють —
Чи будуть на порозі смерти
Твої слова такі ж уперті,
Як тут, коли відходиш в путь?“
— „Так, мій учителю. Я знаю
Я бачу все, що жде мене :
Страждання довге і страшне
І смерть серед чужого краю.
Та не лякають дикуни
І царство їх несамовите —
Бо лише тіло вб'ють вони,
Але душі не можуть вбити“.

ФРАГМЕНТ

За густими, важкими туманами
Я угадую привид землі.
Там десь чайка мені над лиманами
Про свої проридає жалі.
Там десь тирса могили осріблює,
Жито плещеться золотом хвиль,
І рядками розкритої Біблії
Простягаються борозни піль.
Там десь сина з дороги незнаної
Дожидає матуся стара;
Захід сонця червоною раною
Відбивається в водах Дніпра.
В тихий став за покірними лозами
Задивилась плакуча верба...
... Але віриться, всупареч розуму,
Що і там спалахне боротьба.
І вже бачу: сліпучою смугою
Ріже блискавка тіні важкі,
І дерева, нахилені тугою,
Випростовують віти гнучкі.
Вже орел, що під хмарами плаває,
Хижим клекотом кличе на пир.
І не вечір, в ранок — загравою
На Дніпрі окривавлює вир.

ТОЧИТЬ КАМІНЬ СЛЪОЗУ...

(З циклю Dhvani)

Точить камінь слъозу,
І ріка набігає на рінь.
Вже смеркає внизу,
Вже долиною стелиться тїнь.
А в горах монастир,
Світить сонце на бані церков.
Там і тиша і мир,
І любов, найчистіша любов.
Поспішаймо іти
Через простір вечірніх долин,
Доки сяють хрести,
Доки чується благосний дзвін.
Не спочиньмо ніде,
Не забудьмо про зоряний клич,
Бо зі сходу іде
Невблаганна, нечувана ніч.
Крадькома в темноті
Будем села мінати й міста...
Не згубімо ж путі,
Що вказало нам сйиво хреста.

З М І С Т

ВЧОРА

Хтось махнув йому	3
Смеркалося	4
Вітер листя шурляє	5
Останній сніг	6
Що вже думати	7
Коли реве алярм	9
Ступаю тихо	10
Прокинулось поле	11
В срібlistім світлі	12

ВОЛОШКОВИЙ ВІНОК

Ранку ясного	13
Вечоріє	14
З чужого серця	16
Глибина	18
У село до нас	19
О, я знаю	21
Забрано від тебе	22
Колись над ставом	23
Чи ж правда це	24

DHVANI

Хай грози нещадні	25
Мовчазними шляхами	26

Нова доба	27
Я не знайшов	29
Поет	30

НАД СВІТЛИМ ДЖЕРЕЛОМ

Соснам сон сумний	31
Там, де спить	32
Як це добре	33
В човні	34
Чи то минуле	35
Над озером	36
Окасен	37
Які глухі, які страшні	38
Осінні септини	39

ОКРЕМІ ПОЕЗІЇ

Нам, що губили	40
Серед чорних доріг	41
Вона проходить	42
Я чув колись	43
З вікна я бачу	45
Seebach	46
Розмова в Зальцбурзі	48
Пам'яті Ю. Кл.	49

МОЄ І НЕ МОЄ

Кет. (З Сафонова)	50
Говорити не будем... (З Ф. Сологуба)	51
Зірку ту... (З Ів. Буніна)	52
Мушкет. (З Ів. Буніна)	53
Відозва до псів. (З Юліяна Тувіма)	54
Ну, цілуй,.. (З Єсеніна)	56
Я по першому снігу... (З Єсеніна)	57

Дім у Мінську. (З Масея Сядньова)	58
В болю й стражданні... (З А. Петцольда)	59

СНІЖНІ СОНЕТИ

Всю ніч сяли зорі	60
Я помилюся	61
Покрученою стежкою	62
Морозний вітер віяв над полями	63
Над містом жах	64
Неначе подих радості і волі	65

СОНЕТИ З НЕЗАКІНЧЕНОГО ЦИКЛЮ

Фехнер	66
Оскар Уайльд	67

СЕРЦЕ ДЗВЕНИТЬ

В ці ночі глибокі	68
Пісня про волю	69
Кому ти граєш	70
Гуни	71
Ми чули легенди	72
Минулих літ утрачена мета	73
Поминальна неділя	76
Сльози	77
Епігони	78
Де дзвони гудуть урочисто	80
З буддійських легенд	81
Фрагмент	83
Точить камінь сльозу. (З циклю Dhvani)	84

Помічені друкарські помилки

Стор.	Рядок	Надруковано	Має бути
4	10	(пропущено рядок)	І вимагав жорстокої [напруги.
6	8	Десь на дорозі.	Десь по дорозі.
27	9	А ти ідеш,	А ти ідеш туди,
28	9	В ту ж мить	В ту ж саму мить
36	8	Завжди сине	Завжди інше
51	4	безодні	в безодні
63	3	в закинутих	в покинутих

На 38 сторінці, від 9 до 12 рядка невиправлена строфа:

І сам до себе з легким півдокором

Говориш: де ж гірська краса?

І підіймались ми під небеса

Хіба на те, щоб вниз сягнути зором?

